

Att älska eller bli älskad?

"Jaktgeväret" av Yasushi Inoue i översättning av Tom Fredrik Wallenström

Scen: Gamla Teatern, Örebro, Teater Kapija, 14/4 2002

Regi: Mladen Puric

Medverkande: Janna Eriksson

Kostym: Kim Halle

Speltid: 2 timmar 10 minuter inkl. paus

Jesper Lange

I "Jaktgeväret" berättas en tragisk kärlekshistoria. Den japanske mannen Joosuke Misugi är gift med Midori men har under många år – ända sedan äktenskapets början – haft ett hemligt förhållande med sin kusin Saiko. Men Midori har känt till förhållandet enda sedan starten och när hon efter 13 år en dag berättar detta för Saiko tar älskarinnan gift och dör. Historien berättas huvudsakligen genom tre brev som kvinnorna skriver till Misugi. Saikos efterlämnade dotter Shooko vill aldrig se Misugi igen. Midori vill skiljas och Saiko förklarar orsakerna till självmordet.

Skådespelerskan Janna Eriksson porträtterar distinkt de tre mycket olika kvinnorna och gör det utan antydning till sentimentalitet trots att det är så stora och djupa känslor det handlar om som passion, svek och död. Det är en mycket vacker och smal föreställning som ställer stora krav på publikens uppmärksamhet och koncentrationsförmåga. Så stora krav att min tillfälliga sidokompis nickade till fler gånger under första akten och sov gott i långa perioder och missade ganska mycket skulle jag tro och jag försjunk själv ibland i mina egna tankar och försvann

rent mentalt långt bort från teatersalongen. Ungefär som det kan vara när man i verkligheten sitter och lyssnar på en annan människa som berättar om sig själv. Då börjar ens tankar också ofta att ströva och man tänker på egna grejer och det är väl egentligen också därför man lyssnar på den andra. Jag tycker det är djärt och lovvärt att en teater då och då vågar vara så krävande. Det väcker många tankar och funderingar efteråt.

STOR UTMANING

En soloföreställning är en stor utmaning för en skådespelare och som man säkert förstår tycker jag inte att Janna Eriksson lyckas helt. Inte än i alla fall. I en soloföreställning är det bara du och texten. Det finns inga medspelare att luta sig mot och det ställer mycket stora krav på förmåga och erfarenhet att kunna variera sig och samtidigt fasthålla den känslomässiga intensiteten och därmed publikens uppmärksamhet i nära två timmar. Jag kan se "Jaktgeväret" som ett betydelsefullt steg i en skådespelares utveckling och att jag tycker att Janna Eriksson inte lyckas helt betyder inte på något vis att hon har misslyckats. Det lönar sig nämligen som åskådare att kämpa lite för att hänga med eftersom det finns en mycket sund och sann kärna i hennes prestation.

Det fånglar mig också att Janna Eriksson i sitt spel håller sig inom den klassiska filosofiska ramen av motsättningsparet Yin och Yang där Yin representerar det kvinnliga, mörka, kyliga, lugna, mottagande och vinterlika. (Och Yang då det manliga, ljusa, varma, aktiva, och befruktande. Men det är frånvarande.) Janna Eriksson undviker således elegant att bana-

lisera de tre kvinnoporträtten genom dagens utnöta allemansfeministiska beskrivningar av vad som är manlig och kvinnligt. Rollerna brottas fram för allt med det motsättningsfyllda kärleksproblemet att vara passiv eller aktiv (Yin eller Yang). Vill jag älska eller vill jag bli älskad? En bra fråga som det inte går att svara entydigt på och den klassiska orientaliska filosofin förespråkar då också en balans mellan motsättningarna. Men hur hittar man den?

Det går att tolka föreställningen på flera olika sätt tycker jag. Janna Eriksson och regissören Mladen Puric avhåller sig från att presentera en entydig tolkning för publiken och har koncentrerat sig på att göra de tre kvinnoporträtten så trovärdiga som möjligt var för sig. Meningen med pjäsen uppstår i det tysta glappet mellan de tre kvinnorna som tänker, känner och handlar olika beroende på ställning och ålder. Och det är då mina egna tankar och förklaringar som framträder när jag vill förstå hur det kommer sig att dessa tre kvinnor har så olika syn på samma man som de ju alla har älskat.

INTE AUTENTISKA BREV

Men det är kanske här att orsaken till att föreställningen inte helt lyckas ligger. Man får nämligen intrycket att de tre kvinnorna i föreställningen antingen är "verkliga" kvinnor i dokumentär bemärkelse eller traditionella roller med egna viljor och mål som till exempel fröken Julie. Men då hamnar man lite snett i att tolka författarens avsikt med texten. Man missar att dessa tre kvinnoporträtt egentligen är en mans (nämligen författaren Yasushi Inoues) fabrikation, det vill säga en mans föreställ-

FOTO: CHRISTINA BRING
Saiko (Janna Eriksson)
i "Jaktgeväret". Teater
Kapija, Gamla Teatern,
Örebro, april 2002.

ningar om kvinnan/kvinnor.

De tre breven som ligger till grund för föreställningen är vidare inte autentiska kvinnobrev. De är en mans fantiserande försök att förstå kvinnans föreställningar om kärlek i tre olika roller och åldrar: den unga oskyldiga kvinnan runt 20 år, kvinnan som maka runt 33 och kvinnan som älskarinna runt 40. Det behöver inte vara frågan om tre olika kvinnor. Det kan i princip vara en och samma kvinna som beskrivs genom detta. Min tanke är inte den banala att det bara är män som kan/bör skildra män och enbart kvinnor som kan/bör skildra kvinnor men däremot att själva idén med Inoues lilla roman är att skildra mannens föreställningar om kvinnan och att de tre kvinnorna kanske därför bör spelas som fantasier.

Jag förstår i alla fall inte den vinkel på historien som ges i program och programblad där pjäsen

presenteras som en sorts detektivhistoria där det gäller att ta reda på sanningen om händelserna som ledde till att Saiko tog livet av sig. De tre kvinnorna motsäger inte varandra i beskrivningarna av det 13 år långa händelseförloppet och man är inte oense om de yttre fakta – så det finns egentligen ingen sanning att gräva fram. Då kan det således inte vara det som är poängen med berättelsen. Dessutom förstärker man föreställningens realismprägel genom att låta författaren Inoue uppträda i pjäsens början och ge en introduktion där han betonar att det är frågan om en verklig historia vilket det ju inte är. Och det drar snett. De tre kvinnoporträtten behöver helt säkert en introduktion för att man ska hamna rätt från början som åskådare. Men varför inte bara låta Janna Eriksson i rollen som skådespelerska ge den själv?